

PRÉDIKÁCIÓVÁZLATOK

Dr. SZÁSZ DÉNES

„EGYMÁS TERHÉT HORDOZZATOK“

Gal 6,2

Trója város feltárásakor 17 egymásra épült emberi település nyomaira bukkantak a régészek. A különböző rétegek felfejtésekor nem lehetett biztosan megállapítani, hogy a korábbi településeket földrenség, vízáradás, tűzvész vagy ellenséges hadak önkénye pusztította-e el. De azt könnyűszerrel megállapították, hogy mindenik település a másikra épült rá, annak szerkezeti elemeihez igazodott s egy kicsit mindenik továbbfejlesztette az előző sajátosságait.

Nincs fehér lap az emberiség történetében. Semmiről sem tudjuk megállapítani, hogy: ez most kezdődött, most született. Egymásra épült, egymást rombolva, egymást kiegészítve, módosítva, fejlesztve ez az egész élet. Hány nemzedék csontja porlad alattunk? Hány ezer esztendő rétegébe burkolózik a múlt? Ki lenne képes ezt felderíteni?

Valóban az egész élet egy csodás titok, egy izgató rejtelem. Nemcsak a kezdet és a vég, nemcsak a végtelen úr, melynek közelebbi szféráiban műszereivel vagy küldöncével tapogatózik az ember, de a föld értelmes lakójának, az embernek az élete is titkok homályába vész. Csak azt tudjuk, hogy egymásból épültünk, egymásra épülünk. Ahogy a költő mondja: Egymás tornyában szegletkő vagyunk. Mint csecsemő az anyjából, egymásból merítünk új vért, új erőt.

G. Papini egyik könyvében Góg, a főszereplő ekképpen elmélkedik: adósságok halmaza vagyok. Amim van, mindent mástól kaptam. Mások tapodtak simára előttem az utat, mások építették a házakat, mások készítették ruhámat, mások nyomtatták a könyvet, mások gondoskodnak élelmemről, szükségleteimről. Akik a világ kezdete óta előttem jártak, egy kicsit mind részesek abban, amit az életben kaptam. Kinek fizessek hát és mivel az elvett javakért? A halottaknak nem fizethetek. A kortársakkal szemben, az utódokkal szemben róhatom le csupán tartózsomatom. Hogyan? Úgy, hogy magam is hozzuk adok valamit szívem érzéséből, kezem munkájából, értelmem szikrájából.

Úgy is lehet felfogni ezt az alapigét, mint buzdítást a munkamegosztásra, mint serkentést a munkában való helytállásra. Születési adottságok, fizikai, szellemi, lelki tényezők, szerencse, véletlen mindannyiunknak valamilyen helyet megjelöl az életben, ahová be kell ékelődnünk, ahol legjobb igyekezetünkkel meg kell állanunk, ahol nemcsak magunkért, családunkért, de mások érdekében is tennünk kell valamit. A földműves ennivalót tesz a mások asztalára is. A bányász szemet fejt a más lakása részére is. A munkás ruhát, cipőt, bútort, gépet készít más emberek szükségéire. A tanító, tanár sok más ember gyerekeit tanítja. Az orvos kötelességszerűen gyógyít minden beteget. A gyárakban dolgozó tudósok, feltalálók, munkások sokszor millió és millió általuk ismeretlen embernek a szükségletét igyekeznek kielégíteni. És teszik

nemcsak azzal az indokkal, hogy ez a megélhetési bázisuk, de azért is, hogy egy kicsit előbbre mozdítsák az élet kerekét.

Némelyeknek több jut a teherből, mint a másoknak. Megújuló igyekvéssel javítgatják a terhek igazságos elosztását. Adódhat eltolódás az ugyanazon foglalkozási ágat folytató emberek között is. Nem egyforma előnnyel indulnak el az emberek az életbe, különböznek az élet- és munkakörülmények. Betegségek, szerencsétlenségek más- és másképpen terhelik az embereket.

Napóleon Szent Ilona szigetén, száműzetésében sétált egy keskeny hegyszorosban. Vele szembe jött egy nehéz terhet cipelő ember. A hadsegéde előresietett, hogy a cipekedőt az ösvényről félreterelje. — Hagyd csak őt előremenni — szólt a császár. — Aki terhet hord, tiszteletet érdemel. Ha már terhe hordozásában nem segíthetek, legalább félreállok az útból.

Körülöttünk is vannak túlságosan megterheltek. Vannak testi és vannak lelki terhet hordozó emberek. Mire van erőd, képességed? Ki vetődik utadba segélykérően? Egy hajlott gerincű társ, vagy egy könnyes tekintetű ismerős? Ha van erőtbbled akár a karodban, akár a szivedben, segíts más terhének hordozásában. Ámen.

„A SZOROS KAPU”

Mt 7,13—14

Nagy jelentősége van a kapunak. Jelenti először azt a ki- és bejáró helyet, ahol a magunk portájáról az utca területére lépünk. Jelenti azt az elválasztó vonalat, melyen belül fokozódik biztonságérzésünk, mert a kapu mögött van a menedékünk, támaszpontunk, otthonunk.

A nomád életformában élő embereknek még nem volt kapujuk. Csak amikor kialakult a magántulajdon, a helyhez kötött település, a kerítéssel elhatárolt enyém-föld, az egyfelé vivő lábnyomok útjába készült ez a szerkezet.

Nemcsak ma, de valószínű több évszázada szokásban van nálunk a kapukultusz. Falvainkban több évszázados, remekbe faragott kapuk állanak. Homlokukon kifinomult érzékről valló virágdíszek domborulnak. Ott van a tulipán, az egykori pusztai vándorlás emlékét őriző motívum, ott van a Nap stilizált alakja, egykori ősök imádatának tárgya. Ott vannak rajta az útmutató felírások, mint „Áldás a bemenőre, béke a kijövőre” stb.

Jézus korában Palesztinában is kapuk voltak. Nem olyan díszesek, karcúak, mint nálunk, de kőkapuk, zömök, erős készítmények határolták el a telket az utcától. De ezek mellett a kapuk mellett, a római hódoltság alatt lévő országban is meghonosodott a diadalív. A győzelmekre büszke hódítók saját maguknak tetszelegve, a leigázottak bosszantására sok helyen állították fel a forgalmas utakra, terekre a dicsőségüket megörökítő diadalíveket. Ezek alatt a széles kapuk alatt nemcsak a sisakos, vértes római katonák meneteltek ünnepi alkalmakkor, de ott hömpölygött esetenként a féktelen indulatú, cirkuszi eseményre éhes, gátlások nélküli tömeg is. Hová igyekezhetek az áradat sodrásában? Arénákra? Szemlélni a gladiátorok párviadalát? Versenyek-

re, ahol nagypénzű publikánusok fogadtak a győztesekre? Alkoholos orgiákra, ahol a mulatozás végeztével összetűzés, emberölés, véres verekedés a leggyakoribb esemény?

A Hegyi beszéd végeztével Jézus ezekre a kapukra és az alattuk vonuló botorkáló sokaságra gondolt és szólt: Menjetek be a szoros kapun.

Valaki megkérdezte tőle: Mester, ha oltalmazol minket a széles kapuktól és az azon való járástól, mondd meg nekünk: hol vannak azok a szoros kapuk?

Jézus odament két pálmafa közé, melyek egymáshoz közel nőttek, és mégis ösvény vezetett el közöttük. A pálmafák törzse, mindkettő mellmagasságban, egy-egy ágat kínált. Jézus ezeken keresztül tett egy letört, zöldelő faágat. — Ez is lehet a jelkép — szólott hallgatóságához. És szelíden átsétált a két fa közti résen, miközben alázattal fejét meg kellett hajtania. — A szoros kapu az, amelyen alázattal jársz a te Isteneddel, tudván, hogy Ő a te atyád és a jó gyermek alázatával meg kell hajtanod előtte a fejedet. A szoros kapu az, amelyen bemenne meghajtod fejedet a náladnál nagyobb földi hatalmasságok előtt, mert jobb meghajolni, mint nyakunkat szegni. A szoros kapu az, amelyen átmenve meghajtod fejedet a hozzád hasonló embertársaid előtt, mert mindannyian egy Atyának vagyunk a gyermekei és senki sem jó közülünk, de annál inkább gyarló, akiknek a mennyei Atyához illő tökéletességre kell törekednünk. A szoros kapun járó emberek között, azoknak otthonában, a kapun belül és azon kívül szeretet, békesség, megbocsátás vagyon. Ezért ismét mondom néktek: menjetek be a szoros kapun. És bárhol jártok-keltek, homlokotok előtt mindig egy kapuszemöldököt képzeljétek, amely az elmondottakra figyelmeztet titeket.

Jeruzsálem közelében, a Golgotán, ahol Jézus egykori kereszttjét felállítva vélték, egy hatalmas templomot építettek. A templomban képek és szobrok sokasága jeleníti meg Jézus földi életét. A templomnak van ugyan díszes nagy kapuja, de nem használják. Minden látogató egy alacsony mellékajtón léphet be a templomba, ahol a szemöldökfa lehajlásra készíti a legbüszkébb homlokokat is. Miért ez a különös bejárat? Ez az a bizonyos szoros kapu, amelyen át kell egyszer haladniuk, ha Jézus szellemének közelségébe akarnak jutni. Boldog az az ember, aki úgy érkezik ide, hogy már korábban megtanulta az életben a szoros kapuk előtti fejhajtást, hangzott a válasz.

Menjünk be a szoros kapun. Amen.

A KERÍTÉS

Mt 20,15

Hallottuk azt a hírt, hogy egyik városunkban egy embernek a kertjéből meggondolatlan egyének lopták a gyümölcsöt. A tulajdonos sokáig javítgatta a naponkint megrongált kerítést, örködött a gyümölcsöseiben, de mindig túljártak az eszén. Ekkor irgalmatlan dolgot eszelt ki: csupasz villanydrótot húzott a kerítés tetejére, s abba belevezette a villanyáramot. A tettesek egyike ismét eljött éjszaka, be akart hatolni a kertbe, a dróthoz ért, megütötte az áram, a helyszínen szörnyethalt. Tárgyalás lett belőle. Nem tudom a dolog további kimenetelét, de azóta

is a kerítéstéma bennem sajog. Bizonyára nemcsak a helyszínen, de máshol is, hová a hír elérkezett, vita alakult ki a kerítésen belüliek és a kerítésen kívüliek között. A belsők így szólhattak: joga volt védeni a területét, munkája termését, határt kell szabni a tolvajlásoknak. Kár a halottért, de az élők tanulhatnak belőle. A kerítésen kívüliek érve: felháborító a tulajdonos tette. Nem lehet ilyen eszközökkel védeni a magántulajdont. Kell legyenek szelídebb eszközök is az ember nevelésére. Különbben is ósdi felfogás már az, hogy a magaméval azt tehetek és úgy, amint akarok. A történet bennem és másokban is fokozta a kerítésekkel szembeni ellenszenvet.

Hol kezdődött és mikor a kerítésmánia? — töprengtem magamban. A bibliás elődökkel vagy a vándorlást megelégtelt és helyhez kötött településre vágyó ősökkel? Mindenesetre nagy karriert futott be általában is a kerítés, amíg az egyszerű halomból, határközből, hevenyészelt gyepüből a mai díszes, sokszor a tekintetet teljesen elzáró, telkeket elválasztó kerítés született. Kerítés az emberek között. Pedig az embertestvériség és korunk haladó szelleme azt tanácsolná, hogy végre a kerítések fölé tudjon emelkedni az ember.

Falusi kertekben jártam, ahol még ma is sok időt és költséget ádoznak arra, hogy a kerítések álljanak. Fejlődő közösségekben jártam, ahol már nincs kerítés a telkek között. Dicsérni tudtam az észet, amely átadta a termelésnek azt a félméter széles sávot is, melyen eddig a kerítés húzódott. Vajon itt nem lopnak az emberek? Lehet, hogy még itt is előfordul az ilyesmi. De már a kerítéshiány jelzi az új kor követelményét: Ember, magadban állíts kerítést, gátat a rossz elébe. Magadban emeld föl azokat az erkölcsi tilalmakat, melyek a kerítést helyettesíteni hivatottak, szíved téglájára írd föl a 8-ik parancsolatot, hogy ne lopj. Mert a kerítés elválasztó tényező, ék ember és ember között. Mindenik kerítés végső soron azt mondta: Csak eddig és ne tovább. Itt nincs mit keresned, ide be ne jöjj, keress ennél jobb szállást magadnak, lehetőleg még be se nézz. A kerítésen belül csak magam vagyok úr. És én senkire sem vagyok kíváncsi, senki sem érdekel. A kerítés mesterségesen zsugorítja világunkat, a magunk problémájának ketrecébe zár, beszűkíti szemléletünket, s társainkat nemcsak elzárja, de el is idegeníti tőlünk.

Miközben ezekről elmélkedem, az újságra téved a tekintetem, amely arról ad hírt, hogy egyes helyeken nemcsak édes gyümölcsöket lopnak, de rabolnak repülőgépeket, autókat, ezrével, embereket, sőt gyermekeket a nagy válság reményében. Hát lehet időszerű akkor, hogy a kerítések építése, javítása helyett a kerítések lerombolásáról beszéljünk? Igen! Feltétlen hittel kell vallani és főleg élni egy magasabbrendű erkölcsiség normáit, melyekre legszebb példázataiban Jézus tanított minket.

A felolvasott textusban a szőlősgazda egy munkanap után egyforma fizetést ad a korábban és a későbben érkező munkásainak. A korábban érkezők panaszára, intézkedése igazolására, a később jöttek pártfogására mondja kérdés formájában a felolvasott szavakat. De a szőlősgazda kérdő válaszára a mai kor gyermeke már óvatosan felel. Latolgatja, hogy a magunkéval azt tehetünk, amit akarunk? A tulajdonhoz fűződő szálak nemcsak lazulóban vannak, de átalakulóban is. Ér-

telmetlenséget, gonoszt, ártalmast még a magunkéval sem tehetünk. Jutalmaznunk lehet — a szőlősgazda is ezt tette —, de valami csak úgy lehet igazán az enyém, ha a közösség boldogságát is munkálom velem. Így állíts magadban a gonosz ellen korlátokat. Amen.

HALOTTAK NAPJÁN

Zsolt 37,27

Akik vándorló madarakat kalitkában fogva tartanak, azok mesélik: mikor eljön az őszi vonulás ideje és fent csapatostól húznak el dél felé a társak, a kalitkában lévőket is elfogja valami nagy nyugtalan-ság. Arccal dél felé fordulnak, szárnyaikkal repeső mozdulatot végeznek, ha kicsi helyen és szorongva is, de átélik a sokasággal való repülés élményét.

Halottak napja hangulatában összegyűltünk ezen a helyen, a síron gyertyákat égetünk vagy azokra virágokat helyezünk, imádkozunk és elmélkedünk a társak tovaszállásáról. Bár életünk valóságkete-rece körülzár, mi is arccal a menetirányba fordulunk, és átéljük a nagy vonulás, a megérkezés élményét. Ha a kalitkába zárt madár beszédét érteni tudnók, valószínűen a csiviteléséből ezeket a kérdéseket értenők meg: honnan jöttök és hová mentek? Mi lesz velem, mi lesz veletek?

Mi emberek is most ezeket a kérdéseket feszegetjük. Honnan jövünk és hová megyünk? A családi hajlék és benne a két szülő sok esetben még megközelíthető távolságban van, s így a felelet kézenfekvő: onnan, tőlük. És a nyomdokainkat visszafelé követhetjük. Mindenki-nek van 4 nagyszülője, 8 dédszüloje, 16 ükszüloje, 36 szépszüloje. Felfelé az ötödik nemzedéknél 72, a hatodiknál 128, a hetediknél 256, a tizediknél 1204 öst találunk. A tizenhatodiknál, amely átlag 500 évnek felel meg, 65 532 elődeinknek a száma. És ha még visszamegyünk vagy 500 évet, vagy a vándorlások korszakát tekintjük, csillagászati számot kapunk. És ha még évezredekre megvünk visszább, a legmodernebb számológép is fáradtan löki ki magából a számkolosszust, amely jelzi, hogy hány ös öleli vagy gyűlöli magát bennünk, mennyifele vér keveredik ereinkben. S ha a modern tudománv útmutatását követve az egy-sejtűig érkezünk el: elfárad még a gondolatunk is. Ezért feleljünk csak bibliás egyszerűséggel: Istentől jöttünk, benne élünk, mozgunk és vagyunk.

Isten van a dolgok mélyén, tőle jöttünk, s kanyargós életutakon, hozzá igyekszünk vissza. S így már arra a kérdésre is feleltünk, hogy hová megyünk. Az ajtó mindenestre az, amely mindenkinek valamilyen formában egyszer megnyílik: a sír.

Ha megállunk egy vasúti sín mellett egy kanyarban vagy egy folyó mellett, biztosak vagyunk benne, hogy a kanyaron túl, ahová nem hatolhat a tekintetünk, folytatódik a vasúti sín vagy a folyó. Képzeletünk meghosszabbítja mind a sín, mind a folyó útját. Hasonlóképpen vagyunk, ha az égre nézünk éjszaka. Egy csillag szántja az eget, aztán eltűnik a messzeség ködfüggönye mögött. Ma már tudjuk, hogy nem „leesett”, mint régen képzelték, csak eltűnt a látómezőből. Képzeletünk még ott is próbálja meghosszabbítani útját. A nyitott sír, a koporsó

mellett is úgy vagyunk, mint egy kanyarodónál. A képzelet meghoszszabbítja a halott útját is. Ki tudja, hány ezer éve és ki tudja, milyen nép fantáziája jelölte meg először az egyik utat felfelé és a másik utat lefelé. Az egyiket a jóknak, a másikat a gonoszoknak. De ki a jó és ki a rossz, van-e egészen jó, és van-e egészen gonosz, töprengünk állva a kanyarodónál. Mennysország és pokol — van részünk mindkettőből már itt a földi életben — a kanyarban álló ember fantáziájának tükörképe. Hiába töprengünk ezeken, a titkot meg nem fejthetjük. Legyen elég ennyi: Istenhez megyünk.

Aztán a kalitkába zárt madár harmadik kérdése: Mi lesz velünk?

Tamási Áron szép könyvében van egy jelenet, mikor Ábel társalog a papjával. A túlvilágról folyik a szó. De a pap csak szűkszavúan hümmög, és csak annyit hajlandó elárulni, hogy Istenországába csak jócselekedet által lehet bejutni. De Ábel ennyivel nem elégszik meg. Milyen az? — faggatja a papot. A pap másfelé tereli a beszéd fonalát, mire Ábel: A túlvilágról tudok már annyit, mint a papok, csak ezt a világot kell kitanulnom. Textusunk igazíthat el, vigasztalhat meg. Kerüld a rosszat és jót cselekedj, és megmaradsz örökre Istenben. Ámen.

KOLCSÁR SÁNDOR

A HIT NAGY EMBEREI

Jób 29,14

Nagy embereket idézek, akik mindig tudták, hogy milyen parancssal szól az idő. Akikről szólok, számunkra nagy emberek voltak, mert soha másként nem szóltak és nem cselekedtek, csak meggyőződésük és igazságuk tudatában. Nagy emberek közös vonásait idézem, melyek egyformán jellemzők Husz Jánosra, Szervét Mihályra és Dávid Ferencre.

Ezek a vonások: a felelősségtudat, rettenthetetlenség és következetesség.

1. A nagy emberek cselekedeteit, egész életét felelősségtudat jellemzi. Ennek a felelősségtudatnak mozgató rugója: az igazság szeretete. Ma és mindenkor Husz, Szervét és Dávid igazsága a mi igazságunk is. Husz, Szervét, Dávid példája igazolja, hogy ők soha vissza nem vontak, az igazságot meg nem tagadták.

2. Ezek a nagy emberek az igazság szeretetében rettenthetetlenek, mert bátrak voltak. Mert az igazság szava: a bátorság szava. Ők egész életükben a félelem nélküli bátorságról tettek bizonyosságot. Amikor az erőszak ragadozott és durván, hamisan érvelt, magatartásuk ezt kiáltotta: az igazság a tények komolyságában áll. Ez a meggyőződés adott erőt a tanítványoknak, az egyszerű halászoknak, hogy apostolokká váljanak; ez a meggyőződés adott erőt a reformáció kimagasló hőseinek, hogy szolgálattal szembeszálljanak és áldottabbá tegyék az életet.

3. Aki az igazságot magára öltötte és ahhoz következetesen ragaszkodik, csak az válhat történelmi személyiséggé. Németh László Husz

Jánost börtönében így beszélteti: „Nekem a meggyőződés adott erőt és bizonyosságot.” Dávid Ferenc Déva vára sötét, mohos cellájában bizonyosan nem szólhatott másként, csak így: jaj annak, aki letér rendeltetése és meggyőződése útjáról. Inkább elviselem a megaláztatást és annak alantas csapásait, mintsem hogy szájamat összeszorítsam s hallgatásom miatt szememet a szégyentől fel ne emelhessem.

Ezek a nagy szellemek századokkal előbb meghaltak s mégis úgy érezzük, hogy élnek. Miért? Mert él a példa, mely azt mutatja, hogy ők azon az úton jártak, amely keskeny, szoros, keresztekkel rakott, de általunk is járható helyes út, mely a halhatatlansághoz vezet.

Nagy embereket idéztem meg, eredeti gondolkozású, az igazságot szenvedélyesen kutató kereső embereket, hogy legyenek ők példa nekünk, késői utódoknak, az áldottabb emberi állapotért végzett szolgálatunkban. Amen.

AKI ISTEN NEVÉT MEGSZENTELTE

IPét 3,15—17

Dávid Ferenc pere közel 400 éve volt. De az emlékezet azóta sem nyugszik. Költők, prózairók, irodalomtörténészek, vallástörténészek foglalkoznak személyével, életművével.

Mi is ezt tesszük ebben az órában. A szemtanút idézzük, aki a pere tárgyalására érkező beteg testű öregemberről szól, aki ellen kegyetlen vádat kovácsolnak: az újítás vádját. Akik tegnap árnyékai voltak, szembefordultak vele: Blandrata, Szocinus, Kendi kancellár és velük sokan.

Kendi emelt hangon kiáltja: Igaz, hogy azt mondtad, Krisztust imádni nem kell? A választ váróknak a beteg Dávid Ferenc így válaszol: Igen, azt prédikáltam, hogy az az istentisztelet, mely Isten ígében prédikálva nincs, Isten előtt nem kedves. Blandrata sápadt arccal, düh-től sziszegve fenyegeti: „Jó lesz, ha visszavonod!” Trauzner Lukács komolyan, határozottan felel Dávid Ferenc nevében: azt nem teheti. Legyen, amit Isten akar! A per sorsát ismerjük. Holtig tartó börtönt mértek a 69 éves, beteg testű, de ép szellemű emberre, Déva vára börtönébe zárták, ahol még azon év november 15-én meg is halt.

Miért ítélték el Dávid Ferencet? A feleletet maga adja fogságában írt elégiája soraiban:

Gyűlölt bűnömül azt róják fel, hogyha kutatnád:

Hogy három helyett vallom az egy igazat.

Istenfélelem így lett bűnné, mert sose mertem

Többre felosztani azt, aki örökre csak egy —

Három részre tagolni fel azt, kit senki sem oszthat,

Azt, aki mindig egész: tiltja a hit nekem azt;

Mennyei szózata szentül megtiltotta a végest

Összekeverni az ég isteni dolgaival.

A született fiút én nem mértem a nemszületetthez,
Aki magának elég; senki sem éri fel őt.
S mert nem vallom a tévelyedést, ez volt a parancsuk:
Tartsam titkon, amit józan eszem szava mond.

.....
Csak igazat szóltam, a hazug misztériumoknak
Ellene voltam; e bűn hozta reám bajomat.
Épp ezért lett börtöni éj a jutalmam, ezen majd
Ámul a kései kor, hogyha igaz hite lesz. (Tóth István fordítása.)

Íme a válasz s benne a nekünk szóló üzenet:

1. Az Ūristent szenteljétek meg.
2. KüzdjeteK minden ellen, ami a homályt terjeszti.
3. Lelkiismeretetek ellen soha ne tegyetek.
4. A tiszta gondolatot bátran szóljátok.
5. A hit tisztaságát vigyázzátok.
6. Az igazság, becsület, tisztesség útjáról el ne távolodjatok.

Csak az ilyen emberi magatartás győzhet a türelmetlenség felett.
Ámen.

ÉRETT ÉRTELEMMEK

1Kor 14,20

Szomorú, rideg „otthon” a dévai vár, annak is, aki szabadon jár-keK benne, mennyivel inkább az annak, akit rácsok közt őriznek. Ebből a szomorú életből csak pár óra van hátra, érzi, tudja az a magányos öregember, akit — csak pár éve annak — egész Erdély csodált. Magára maradt, mint Jézus a Golgotán, mert hívei megfélemlítve elszaladtak. Vánkosán, azon a kemény ágyon az elgyötört testben fölizzik a múlt. Magával társalog: mit is akartam? Megzavarni az embereket, fölforgatni az országot? Nem! Ezt soha nem akartam, épp ellenkezőleg: az érett értelemnek útját akartam járni és járatni. Azt akartam, hogy „minden hív keresztény az igaz tudomány megértésére figyelmesebb legyen”. Elítéltek, de én hiszem, hogy „eljön az idő, amikor az emberek megértik a mi vallásunk igazságát és jobb ítéletet tesznek felelőnk”. Hajnalodik. Vajon hány hajnal jön még, mennyi győtrelem vár még reám? Bűneimről szólottak! Mi volt az én bűnöm? Az, hogy „előbbrevalónak tartottam mindenkor az igazságnak tisztán való kimondását”, mint a pusztá létet. Borzongató, fekete hajnal. Egy-egy sóhaj, s aztán Déva vára rabja mozdulatlanságba dermed.

Halála óta sokat vitáztak személyéről, életművéről, de egyházunk számára üstökös volt Dávid Ferenc. Az unitárius egyház tisztelettel néz fel rá. Ez azonban nem azt jelenti, hogy mi személyéből kultuszt űznénk, hanem azt, hogy szellemi örökségét, példaadó magatartását megbecsüljük. A késői szellemi utóddal valljuk, hogy „az unitárius vallást, a lelkiismeret vallását” Dávid Ferencnek köszönhetjük.

A dávidi szellem és gondolkodás jellemzői: az igazság keresésének szenvedélye; az egyéni lelkiismeret jogának és szabadságának a biztosítása.

Az érettségből és értelmességből következik, hogy a tiszta vallásosság ismérvei: a szelídség, jóakarát, türelmesség, nyíltság.

A XX. században élő unitárius ember nem a dávidi hitfelfogást, hanem a dávidi szellemet tartja lényegesnek. Dávid Ferenc szelleme arra int, hogy legjobb meggyőződésünk szerint végezzük el emberi feladatainkat.

Életünk valóságait szem előtt tartva és sosem feledve a célt, az emlékezésnek napján

oltsuk el a gyűlölet sötét tüzeit!
Csak az lobogjon szíveinkben,
ami világít, melegít.
Lelkeinkből seperjük ki
a gyűlölködés kísérteties árnyait! Amen.

AZ IGAZSÁG „MEGSZÁLLOTTJA“

Jób 27,6

Közel 400 esztendeje annak, hogy meghalt Dávid Ferenc. Neve ma is érzéseket szólaltat meg. Ezek különbözők.

Mi unitáriusok, az Ő szellemének örökösei, Zoványi Jenővel valljuk, hogy „lángelme, páratlan tudású, vaslogikájú csodálatos ember volt, számunkra a legragyogóbb szellemtörténeti nagyság“.

1. Életének summája az igazsághoz való törhetetlen ragaszkodás. Maga mondja: kész vagyok az általam vallott igazságért mindent elszerven, de nézeteimhez makacsul nem ragaszkodom, ha valaki helyesebbre tanít. Ez a magatartása magyarázza hitfejlődését.

2. Dávid Ferenc független lélek volt. Minden szabad szellem gyűlöli a képmutatást. Egyértelműen vallja, mit egy nagy ember így fogalmazott meg: a szatócsot senki sem kényszerítheti, hogy hamisan mérjen. Az Egyháznak sincs joga azt határozni, hogy lopjak vagy öljenek s arra sincs, hogy hamisan mérjenek.

Kik hatottak erre az emberre? Elsősorban Jézus, az ember. Az ember, aki az igazságért a golgotai keresztet is vállalta; Husz János, aki börtönében így vall: ha alázatot kértek, örömmel alázom meg magam, csakhogy annak, ami ellenáll bennem, más a gazdája, nem én.

Miben summázta Dávid Ferenc az igaz kereszténység feladatait? A tudatlanságot váltsa fel a tudás; a tettetést az őszinte és szívből jövő vallásosság. Ezért vezetett útja az unitarizmusba.

A Dávid Ferenc egyéniségében rendkívül vonzó, hogy mindenkor megőrizte az emberséges hangot mindenkivel szemben. Vallotta, hogy az igazság elbírja még a vereséget is, az igazságtalanság azonban nem.

Ez a mi hitünk és meggyőződésünk, amit ma Dávid Ferenc emléknapján diadalmasan megvallunk. Amen.

Herman Ottó, a kiváló tudós egyik írásában érdekesen örökíti meg Velence egyik nevezetességével, a dozse-palotával kapcsolatos legendát. A palota egyik díszje a „tízek tanácsának terme”. A terem ajtajában egy nyitott szájú oroszlán néz az emberre. Az oroszlán nyitott szájába dobták be azokat a leveleket, amelyek alapján a tanács ítélkezett, meg sem hallgatva a vádolt személyt. Egy alkalommal egy szegény molnárt ítéltek halálra, akiről később kiderült, hogy ártatlan volt. Az esetet követően az ítélethozatalra összegyűlt tanács elnöke a tanácskozást a következő szavakkal nyitotta meg: emlékezzetek meg a szegény molnárról.

Valahányszor a színanaranyánál drágább embert megcsúfolva látom, szeretném harsogva hirdetni: ne tegyétek, ne alázzátok meg őt. Emlékezzetek meg arról, hogy az ember nem lehet játékszer, nem lehet gyalázat tárgya senki számára.

Az ember ellen az idők folyamán sok bűnt követtek el. Ízekre bontották, besorolták mesterséges falak közé: a faji, nemzeti, felekezeti keretek béklyói közé. Ennek következményeit teljes valóságában megismerhettük mind a történelem könyveiből, mind személyes tapasztalatainkból.

Ézsaiás idejében a türelem, a megértés csak a zsidó nemzeti és vallási közösséghez tartozókra vonatkozott. Jézus kellett hogy eljőjön, aki széttépje a gondolkodást fojtó bilincseket, aki meghirdesse a minden ember testvériségének evangéliumát, aki az embert, minden embert arra a rangra emeljen, amelyre Isten teremtette.

A keresztény felekezetek története azt mutatja, hogy Jézus tanításait mennyire félreértették s a mesterségesen megalkotott hittételekben milyen könyörtelenek voltak az emberrel. Kínpadok, máglyák, börtönök visszahagozzák: miért feledkeztetek meg Isten gyermekéről? Mi, unitáriusok hiszünk abban, hogy az ember nagyszerű képességekkel rendelkezik, amelyek alkalmassá teszik őt az Isten akarata szerinti életre.

A mai világban mind erőteljesebb hangok követelik: emlékezzetek meg az emberről. Az éhező sok száz millióról, a nyomorúságos lakásviszonyok közt élőkéről, elemi emberi jogaik gyakorlásától megfosztottokról. Ezek közé állunk be mi is, akik elsőrendű feladatnak tartjuk az ember megvédését. Ezért vívunk kemény harcot az életet fertőző lelki és fizikai szennnyel, az elnyomással, a mindenféle diszkriminációval, rossz emlékével előítéllettel.

Hitünk optimizmusa szólaltatja meg bennünk a feltétlen tennivalókat: bizonyítanunk kell, hogy nem szakít szét a csontjainkat megremegető sok valós tény. Bizonyítani pedig csak cselekvő élettel lehet. Cselekedni úgy, amint arra Jézus tanított: szeretettel, jóakarattal, minden emberben a testvért látva.

Amikor az emberre emlékezünk, B. Shaw-val mondjuk: Ó, Istenem, aki ezt a szép földet teremtetted, mikor lesz kész arra, hogy befogadja szentjeidet? Meddig, Uram, meddig? Hisszük, hogy a mi nemzedé-

künk — már a mi nemzedékünk — megtalálja önmagát és teljesíti kötelességét, hogy békesség, megértés, szívesség, bizalom legyen az alapja életünknek. Amen.

SZOLGÁLNI

Mt 23,8

Az ember, mióta gondolkozni tud, állandóan foglalkozik élete értelmével és céljával, az őt körülvevő közelebbi vagy távolibb világ életével. Szárnyalni óhajt és mélybe szállni.

E gondolatból következik, hogy feltegyük a kérdést: mi is az ember életének célja? — Sokféle feleletet adtak és adnak erre a kérdésre az emberek. Madách Imre szerint a küzdés. Az éjszakai mulatók világában élt nagy francia festőművész, Lautrec szerint az élvezet. A mániákus, nagyratörő Napóleon szerint a hatalom. A pénzmágnások szerint a gazdagság. Jézus szerint pedig a szolgálat.

Szolgálni annyi, mint felismerni azt, hogy nem véletlenül élünk ezen a földön, hanem azért, hogy Isten akaratát képviseljünk, kötelességünk, hogy Isten munkatársaiként építsük a szívekben a testvéri összetartozás gondolatát. Minden igaz ember e gondolat betöltése jegyében élt és fáradozott.

Unitárius egyházunk úgy néz az emberre, mint Isten gyermekére, akiben egyszerű képességek rejtőznek, s akinek kötelessége, hogy ezekkel a képességekkel hűségesen szolgáljon. Az egyik nagy unitárius gondolkodó, Emerson szerint: csak akkor bocsátanak el békével, ha az Istentől rád bízott munkát elvégzed. — Nem holnap vagy azután, hanem már ma. — Nem a halál utáni jutalom reményében, hanem az itt, a mában élő emberért, mert az a lényeges, amit Szent-Györgyi Albert így fogalmazott meg: az embert hosszú időn keresztül az foglalkoztatta, milyen lesz az élet a halál után; a lényeges azonban az, hogy milyen legyen az élet a halál előtt.

Milyen legyen tehát az élet a halál előtt? Szép, bekésséges, bizalomra épülő! Ezt az életet azonban csak úgy valósíthatjuk meg, ha le-
döntjük a mesterséges válaszfalakat, ha megtanulunk testvérekként élni ebben a világban . . .

Szolgálatunk jegyei azért legvenek a szív és értelem, a jóság és igazságosság. A világban kell a szív, a jóság, mert érezzük: „ha nem vagyok jó, rossz vagyok és másokban is felkeltem a gonoszságot” (Tolsztoj). Ezt pedig megsínyli környezetem, világom. A jóság kizárja az önzést és kizárja a közömbösséget. Az élethez való jog — így tanít a jóság — nemcsak nekem adatott, hanem minden embernek. Az élet gazdagítása, az érték-termelés nemcsak másnak kötelessége, hanem az én feladatam is. Míg más szolgál, én sem lehetek közömbös, kövesült lélek.

A szív és jóság mellett kell a világban az értelem és az igazságosság, az értelemmel épített igazság világa, amely szétrombolja a tévedéseket, amelyek butaságból, önfejűségből, ostoba kizárólagosságból származtak. — Az értelem — valaki így fogalmazta meg — kizárja a mások feletti uralkodási hajlamot, az erőszak szellemét, a háborúsá-

got (mert mindennél több a béke és a békesség), és kizárja az anyagi falánkságot és mértéktelenséget. Ma még a világ nagy részében a fentiekből bőven van. Az ok: nem tudunk testvériesen gondolkozni, bizalmatlanok vagyunk, megkövesedett a szívünk, homályos az értelmünk.

Vegyük tudomásul, hogy: kötelességeinket itt és most kell elvégeznünk. Jósággal és igazsággal, szívvel és lélekkel, itt, ahol születünk; ezen a földön, amelyben egyszer megpihenünk.

A HALHATATLAN JÉZUS

Jn 18,37

Az ember ősi vágya a halhatatlanságra való törekvés. A fáraók piramisokat és díszes sírkamrákat építettek, hogy nevük örökre fennmaradjon. Nagy Sándor, Napóleon haditetteikkel akartak maguknak soha el nem múló emléket állítani. Michelangelo szobraival, Munkácsy Mihály festményeiben vélte megtalálni az örök életet. Shakespeare, Milton, Goethe, Petőfi vagy Ady verseik által élnek és hatnak a mában is.

De nemcsak az emberiség alkotó személyiségei vágytak a halhatatlanságra, hanem a fanatikusok is, a beteglelkűek is. Örökre él Herosztratosz, Pilátus, Júdás neve s a hozzájuk hasonlóké. Cselekedeteik intenek: ne így éljete!

Ma a halhatatlan Jézust idézzük perének jelenetéből vett szavakon keresztül. Őt idézzük, igazságunk szókimondó hősét.

Igaz ember volt, megállapították ezt azok, akik szerették. De megállapították azok is, akik a keresztfára juttatták. Júdás akkor, amikor árulása bérének vétele után önkezével kioltja életét, mert nem tudja elviselni, hogy árulásával ártatlan ember vérének kiontását segítette elő, Pilátus, amikor lelkiismeretével vívódva, kimondja a világhírűvé vált bizonyosságot: „Íme az ember”; a százados, aki, miután végignézte a golgotai jelenetet, megvallja a világnak: „ez az ember igaz vala”.

Miben állott a Jézus igazsága?

Vallotta, legnemesebb tiszttségünk az Isten akarata szerinti életet élni. Természetellenesnek tartott minden bűnt, akár az Isten, akár az ember ellen irányuljon. Egész életműve harc a bűn ellen, az ember „megváltása” érdekében. Ehhez a harchoz mozgósított minden erőt: halászókat, vámszedőket, szamariaiakat és galileabelieket, mert vallotta, hogy Istenországa építésében mindenkinek joga van részt venni. Ez volt az ő igazsága, mit kora nem értett meg, mert szíve távol volt Istentől.

Jézus egész életében az emberért szolgált, s inkább meghalt, „sem-hogy roskadtan, félig éljen”. Ebben a szolgálatban mindvégig állhatatos maradt; bizonyosság erre a Golgotán tanúsított egész magatartása. Mások megtorpannak, Jézus ezt nem tette. Szabad lélek volt, akire ráillik a költő szava:

Szabad vagy, mint űrben a fény sugar,
szabad, mint a morajló tengerár
s csak öntörvényed a korlát, határ.

Ezt az igazságot valló, az emberiséget szolgáló embert akartam életük állítani, aki emberi külsejében egyszerű, szürke, hozzánk hasonló volt, aki megjárta az emberi nélkülözések, a nyomor és éhínség „siralomvölgyeit”, de aki mégis toronymagasan álló példa a helyes életre, a szolgálatra, az igazságban való megmaradásban. Ámen.

LEGYETEK ALÁZATOSAK

Lk 14, 11

Ismerünk egy embert, akinek legnagyobb ékessége alázatossága volt. Ez az ember: Jézus. Ő példázza szép életével, hogy minél alázatosabb valaki, annál erősebb és szabadabb.

Követőjévé nem megkeresztelésén keresztül lesz az ember, hanem úgy, ha olyan akar lenni, mint Ő. A kevélyek, a békétlenkedők, az ítélezők, az erőszakoskodók tartozhatnak bár az egyházhoz, de nem nevezhetők Jézus követőinek, mert nem alázatosak.

Milyen az alázatos ember? Önmagával szemben szigorú, másokkal szemben elnéző. Az alázatos ember úgy tesz jót, hogy hálás azért, hogy jót tehet. Cselekedetéért nem vár hálát. Az alázatos ember jót tesz barátaival, hogy azok jobban szeressék, és jót tesz ellenségeivel, hogy azok barátaivá váljanak. Az alázatos ember nem gyűlöl. Jelszava: szelídséggel a gyűlölség ellen. Az alázatos ember mindenki iránt békességre törekszik, mert hite szerint az erőszak erőszakot szül, a szelídség a megértés győzelmét hozza.

A felolvasott alap gondolat sugallta gondolatokból vigyük magunkkal a következő intelmeket:

1. Ne akarj több lenni, többet mutatni, mint aki vagy amennyi vagy. (Rousseau)
2. Ne higgy rosszat és ne mondj soha rosszat felebarátodról.
3. Bocsásd meg mások hibáit; akkor várhatod el, hogy Isten neked is megbocsát. Ámen.

ÚTON

Mt 10,28

Életünk mozgalmas. Minden ember siet. Van, aki céllal és van, aki ösztöneitől vezérelve fut. Sietünk, mert tudjuk, hogy életünk egyszer véget ér.

A bölcs ember igyekszik léte határai között értelmesen élni, tehetségeit igyekszik maga és embertársai javára használni. Sok embert ismerünk, akinek példája megindít, de ismerünk sokat, akinek cselekedetei szomorúvá tesznek. Ismerünk sok embert, akiknek földi útja rövid volt és mégis teljes élet volt; de ismerünk sok embert, akik bár magas kort értek, halálig befejezetlen életű emberek maradtak, mert senkinek nem használtak, sem maguknak, sem embertársaiknak. Megindulással gondolunk a legteljesebb életű emberre: Jézusra, aki rövid 33 év alatt megfutott földi pályája alatt olyan életpéldát hagyott örö-

kül, amely előtt csak tisztelettel lehet megállani. De gondoljunk azokra is, akik a szűkre szabott évtizedek alatt gazdag gyümölcsöt teremttek!

A tövisekkel, keresztekkel rakott életúton tehát nem a megtett út hossza, hanem az eredmények a fontosak. Fontos az a halálig kötelező magatartás, amely Isten gyermekéhez méltó.

Az élet keresztek nélkül el sem képzelhető. Vannak, mindig voltak egyéni tragédiák, csalódások, amelyek közepette méretik meg az emberi lélek gazdagsága, az ember hite, kiegyensúlyozottsága. Becsüléssel gondolunk azokra, akik keresztségeiket méltósággal hordozták, és szánalommal tekintünk azokra a pesszimista emberekre, akik a kereszthordozásban összeroppantak.

Mivel tudjuk, hogy kereszthordozás nélkül nincs élet — mert valóság a koporsó, valóság a könny, a betegség —, a kereszthordozásra éretté kell válnunk. Az evangélium is türelemre int. Kendőzés nélkül tárja elénk Jezus az apostolok tanításaiban azt az igazságot, hogy az emberfiának szenvednie kell; hogy az ütközésektől mentes élet csak ábránd, lázalom. Az evangélium és az élet nagy embereinek intése: hasznosan, Istennek és embernek szolgálva élni; ezt tartjuk föltétlen kötelességünknek.

Az egészséges életre kész lélek jellemzői: az emberség, az érettség, a szilárdság, a céltudatosság és az emberségesség.

Az úton, a küldetés útján ezzel a lélekkel kell járni, élni, soha nem feledve az isteni származást, a méltóságot, tisztességet. Te is, Testvérem, erre törekedj! Ámen.

MÁJAY ENDRE

„A JÓ PÁSZTOR ÉLETÉT ADJA A JUHOKÉRT”

Jn 10,11—14

A szentírásban sok pásztorral találkozunk. Ábrahámától kezdve, Mózesen, Dávidon, Ámoson keresztül sokat felsorolhatnánk.

Jézus is pásztornak nevezi magát: „Én vagyok a jó pásztor; a jó pásztor életét adja a juhokért.”

Vizsgáljuk meg a pásztorságot mint hivatást.

Szép és nemes hivatás. Szép a határpásztor, erdőpásztor munkája és hivatása; egyik a vetést, a gyümölcsöt, a szőlőt, a másik a rengeteg fát, csemetéit őrzi-vigyázza. Gondoljunk a juhászra, akinek több száz juha van, és mindeniket ismeri. Ha sántít az egyik, kampós pásztorbotjával elkapja, s míg bög a juh, éles kése, ha kell, operál, írja sebet gyógyít. Ha valamelyik hajlamos a csángálásra, arra külön szemmel figyel. Ha ellik, ott van mellette, bábája — nem egyéb. Aztán hogy teríti subájába, este hogy keríti nyakába és milyen boldogan, mennyi szeretettel és gyöngédséggel viszi a karámba, vagy haza — gazdájának. Milyen szép kép. A juhász nyakában, ölében a ma született bá-

ránnyal. Aztán gondolj a pásztorra, ahogy nézi az eget. Vihar jön? Kémléli az erdő szélét: farkas ólálkodik? Tűz a nap? — Nem megy az erdőbe hűsülni. Esik az eső? — Nem húzódik be a kalibába. Jön az este, terelgeti nyáját az eszténába. Ébren alszik. Csak az egyik szemével. Hiszen ezer veszély fenyegeti a nyáját.

Ezt a szép hivatást — természetesen — csak úgy lehet jól betölteni, ha a pásztor szereti a nyáját. Persze nemcsak elméletileg, hanem igazán, szívből — gyakorlatilag. A hű, a jó pásztor csak ilyen lehet.

Jézus szavaiból joggal arra következtethetünk, hogy vannak rossz pásztorok is, akik nem törődnek kellőképpen a nyájjal, a juhokkal, bárányokkal. Tűz a nap? — Arnyékba húzódnak. Esik az eső? — Bemennek a kalibába. Sántít a juh? — Hadd sántítson, majd meggyógyul. Ellik az anyajuh? — Természetes folyamat, megoldja ő! Éjjel van? Alszik az állat: alszanak a pásztorok is. Jöhet a farkas, a medve, a tolvaj. Hogyan lehet ez? Csak egyféleképpen: nem szeretik kellőleg hivatásukat s pásztorhivatásuk tárgyát: a rábízott állatot.

Jézus azt mondja, hogy a jó pásztor életét adja a juhokért. Igen, ha kell, botjával szembeszáll a farkassal, a medvével. Szembeszáll a tolvajjal is. Nem gondol saját életével sem, ha a rábízottakról van szó, azokat semmiképp nem hagyja!

Pásztorok vagyunk mindahányan.

Családunk, otthonunk pásztorai. Avagy nem vagy te őrizője anyádnak, apádnak, hitvesednek, gyermekeidnek, unokáidnak? Hát drága otthonodnak, fészkednek, melyet egy életen át építgettél?

Munkánk, hivatásunk őrizői. Hát nem vigyázod a kontárok, a tolvajok, a lelkiismeretlenek rontása ellen?

Hazánk, népünk vigyázói. Avagy mindegy neked, ha becsmérlik hazádat, elhagyják, elárulják azt, melynek tagja vagy?

Eszméink, meggyőződéseink hívei. Hát nem vagy őrizője a hités életfelfogásunknak, melyet annyi mérlegelés és tapasztalat révén magadénak vallasz!

Pásztorságunkat mindenütt csak szeretettel tudjuk jól végezni. Ha megismerjük és megszeretjük, ha felelősségünk tudatára ébredünk, ha lelkesedünk érte — ha szent számunkra az, akit-amit pásztorolni kell. Ha nem? Isten őrizzen a rossz pásztorságtól! Robottá, kényszermunkává válik dolgunk, életünk.

Es életünket adjuk a ránk bízottakért. Jézus is, a jó pásztor, a szó szoros értelmében az életét adta. Megfeszítettett, és vére rácsordult a keresztre. Ez kétezer évvel ezelőtt történt. Jézus ma nem így kívánja tőlünk, sem a kor, melyben élünk. Channing ezelőtt több mint egy évszázaddal tanította, hogy hősök nemcsak a keresztfán vagy a fronton, lövészárkok tetején születnek, hanem az életben, a munkában, a mindennapban. Igen, életünket kell adni, de nem vérünk, hanem akaratunk, áldozatkészségünk, lelkesedésünk, meggyőződésünk, szeretetünk és önzetlenségünk által — juhainkért, a ránk bízottakért. Ezt kell tennünk a családban, munkahelyen, hazánk, népünk kebelén és eszméink világában.

Vegyünk példát Jézustól, aki ezt tanította: „En vagyok a jó pásztor; a jó pásztor életét adja a juhokért.” Ámen.

Lelkek vagyunk, testünk van. Mindig itt és most, a születéstől halálig. Testünk ebben az „itt és most”-ban él. Csak testben születésed előtt nem voltál sehol és soha, és csak testben egyszer — halálod után — nem leszel soha és sehol. De van tér és időn túli lét is. Onnan jötünk és oda megyünk. A lelkem születésem előtt valamilyen formában ott volt, és halálom után oda, abba a létformába tér vissza.

A lélek magasabbrendű, mint a test, mert közvetlenül isteni származású. Nem mintha a test nem volna az. Az anyagot is Isten formálta, de a természetben, s testünk már csak közvetve isteni, közvetlenül a természeté. Ezt a testet szeretni, tisztelni kell, s be kell tartani törvényeit. Mennyi baj származik abból, hogy nem tartjuk be ezeket a törvényeket, s amikor ránk szakad a baj, a próba, a betegség, az irgalmas Istenhez fordulunk segítségért. Ha lélekben vétkeztünk, közvetlenül még remélhetünk irgalmasságot, de ha a természet törvénye ellen vétkezünk, nincs könyörület. A következményt mindenképpen el kell viselnünk.

Megnyerheted az egész világot — ahogy Jézus mondja. — Mit használsz vele magadnak? Az anyagi korántsem minden. Nem az fontos, hogy mid van, hanem hogy milyen a lelkületed. Lehetsz gazdag, tekintélyes, rangos, erős, szép, mit használ mindez, ha a te lelkedben kárt vallasz? — Semmit.

Ha az anyagi javak közül elveszítesz valamit, még visszaszerezheted. De ha lelked elvesz? Vajon milyen váltsággal szerezheted vissza? Bizony semmivel, mert a földi értékeket a pénz váltságával visszavásárolhatod, de a lélekért nincs semmiféle pénznem e földi tereken.

Vizsgáld meg magad. Nem áldozol-e felettébb sokat a testért? Hát nem látod, hogy milyen romlandó az, s csodálatos felépítettségében végeredményben milyen gyarló? Ámen.

EGYED IGAZSÁGGAL, IGYAD JÓSZÍVVEL

Préd 9,9

A Prédikátor könyvének 9. részében az idézett textussal kezdődik az a rész, melynek címe: „Élvezd vidáman Isten adományait és tedd, ami rád bízott.” Az őszi hálaadás vasárnapján ez a tanítás elsősorban arra jogosít fel minket, hogy örömmel legyen számunkra e nap, de ugyanakkor felhívja figyelmünket a ránk bízott feladatok lelkiismeretes teljesítésére.

A bölcs prédikatori biztatás szerint annak, hogy kenyerünket vigassággal ehessük és borunkat jószívvel ihassuk, feltételei vannak. E feltételek összességé textusunkban így foglalják egybe: ha kedvesek

immár Istennek a te cselekedeteid. Ha nem kedvesek Isten előtt a mi cselekedeteink, akkor bánattal és nem vigassággal esszük kenyerünket és keserű lélekkel, nem pedig jó szível isszuk borunkat.

Isten előtt nem kedves cselekedetekben élni annyi, mint vétkezni. A 42. zsoltár írójával vallani: „Könnyhullatásom volt kenyerem éjjel és nappal, mikor minden nap azt mondták nékem: »Hol van a te Istened«“ A bűnös lélek beteg. S mivel a test és lélek egybefügg: ahol beteg a lélek, ott beteg a test is. Ahol beteg a test, ott nem esik jól a kenyér, és ízetlen a bor.

Ha kedvesek Isten előtt a te cselekedeteid, ha törvényében élsz, akkor szép az élet, jólesik a kenyér, öröm van a családi asztal mellett, nyugodtan tudsz — és nem felejtesz el — imádkozni, üdítő a te borod, szívből tudod megköszönni hitvesednek az ebédet, lelkes szóval tudod mondani gyermekednek: kedves egészségedre az ebédet. Akkor boldog vagy!

Az őszi hálaadás ünnepén ezt a közérthető tanítást akartam elmondani. Kenyeredet vigassággal enni, borodat jószívvel inni csak akkor tudod, ha kedvesek az Úrnak a te cselekedeteid az életben. Ez a legfontosabb feladatod. Tedd, amit Isten rád bízott! Ő pedig azt bízta elsősorban rád, hogy úgy cselekedj, hogy azok kedvesek legyenek előtte. Ezt keresd, ezt tedd. Minden cselekedeted, szavad előtt kérdezd meg magadtól: vajon kedves-é ez Isten előtt? Legyen ez a zsinórmértéked.

A mai örömnünnepen szívből így imádkozzál: Kenyerem kezedből kapom, / Este, reggel, mindennapon, / Ha feledném mit adsz nékem, / Istenem, bocsásd meg vétkem! / És add, hogy cselekedeteim előtted kedvesek legyenek. Amen.

A TISZTA ÉLETŰT

119. Zsolt 9

Mi az út? Járó, közlekedési sáv — földön, vízen, levegőben —, melyen sokan jönnek-mennek, mert sokak tapasztalatán verődött. Az út biztonságos eszköz, nem vezet ingoványba, szakadék szélére. Kiválasztja a legrövidebb távot, de ha kell — a biztonság érdekében — a szerpentint használja vagy kerülőt tesz. Az út összeköti az indulást az érkezéssel, a kezdetet a véggel, betölti az alfa és az omega között. Célra vezet, és biztonságunkat óvja. Minél jártabb, annál inkább. Ezért mondja a közmondás: járt utat a járatlanért el ne hagyj! Az út lehet egyszerű csapás, ösvény, határút, országút, autósztráda. Lehet csatorna a vízen, lehet a végtelennek tűnő óceán vize. André Gide mondja egyik írásában: „Azt mondják, a tengeren is vannak utak; de ezek az utak nincsenek megjelölve.“ Lehet út a kozmoszban, az űrben — az asztronauták útja. Az állatok is úton: csapásokon járnak. Ha eltéved valaki a rengetegben s szomszomság gyötri: keressen állati csapást, mely lefelé vezet — biztos, hogy forráshoz, csermelyhez jut.

Jelképesen azt szoktuk mondani, hogy az élet is egy út megtétele. Az életutat, melyet járunk, gyakran szoktuk emlegetni. Születésünkkel kezdődik ez az út — a halálban enyészik el. A bölcső és a koporsó, az indulás és érkezés közötti közbevettetésnek a megjárása: maga az élet. „Az úton, valameddig élünk, / Haladni kell mindig előre! / Ez örök mars-ban erőd gyakran lankad, / S arcodon redő borul — redőre.”

Amiként a földi utak, az életutak is rendkívül különbözők. Vannak nagyon rossz, gondozatlan, köves, kátyús, sáros, sötét utak, és vannak hengerelt, kiaszfalozott, kivilágított, kényelmes, tiszta utak. Így van ez az életutak esetében is. Így hát a gyermekét szerető, a gyermekéért élő, áldozó, dolgozó és imádkozó szülőnek ez a legnagyobb, legégetőbb kérdése: Mi módon őrizheti meg tisztán az ifjú az ő életútját?

Az igaz, a tiszta út megkeresése, megtalálása és járása az élet kulcskérdése. Mindig időszerű Jézus ide vonatkozó tanítása: „Menjtek be a szoros kapun. Mert tágas az a kapu és széles az az út, amely a veszedelemre visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Mert szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik megtalálják azt” (Mt 7,13—14).

Gyermekeink előbb a mi utunkon járnak. A mi utunk az ő útjuk is. Magukra még semmiképpen nem tudnak járni. Utjuk önálló még nem is lehet. Keblünkön, ölünkben, hátunkon, kocsiban visszük őket magunkkal — a mi utainkon. Útja még a miénk. Mindenhova együtt megyünk, mindenünnen együtt jövünk. De hamar hívja az óvoda, iskola. Még elkísérjük, még várjuk, de ezt sem tehetjük örökké. Aztán te állsz a kapuban, az ablakban, a sarkon. Ő forró kis kezében szorítja a pénzt, szinte szalad, úgy siet, s magában egyre mondogatja: „A megállóban megvárom a buszt és egyedül utazom.” Te: „Csak a zebrán menj át!” Ő: „Csak a zebrán megyek át!” Te: „Várd meg, míg egy autó sem jön!” Ő: „Megvárom, míg egy autó sem jön!” Es rohan — egyedül. Az iskolában: „Képzeljétek! — én ma egyedül jöttem!” Aztán a sarkon, a kapuban, az ablakban állsz, vársz, remegsz. Várod, hogy jöjjön haza — egyedül! Csak most veszed észre, hogy imádkozol.

Igen, meg-megugranak tőlünk, de még nem mennek messzire. El-eldobja őket az élet keze, de mindig visszatérnek hozzánk. Aztán mind messzebbre, messzebbre mennek, mind távolabb kerülnek, s mi várjuk, hogy néha hazajöjjenek, hogy gyakrabban írjanak. Most elemista, most kisdíák, most nagydiák. Most hazahozza a diplomát, most az első fizetését, most nevetünk a boldogságtól, most sírunk a keserűségtől, mert elmegy, messzire elmegy!

Már régen külön úton járnak. Már csak néha, látogatóba térnek vissza a mi utunkra. Külön menetelésükben mennyi elágazódás, mennyi keresztút. Vajon melyiket választják? Szabad akaratuk van, azon mennek, amelyiken akarnak. Mennyi fény, mennyi csábítás, mennyi rek-lám, mi rengeteg kísértés. Vajon nem csalják meg? Vajon nem hite-tik el? Vajon nem leselkedik rá veszedelem? És itthon: mennyi sűrő, kesergő szülő.

Mi módon őrizhetik meg tisztán életútjukat? Ime a kérdések kérdése! Meg kell tehát őrizzen valamit. Csak azt őrizhetjük meg, ami már

megvan, amit már megszereztünk. De megvan-e? Mert tiszta utat csak úgy őrizhet meg, ha eddig is azon járt. Eddig közösen jártunk, az ő útja a mi utunk volt. De a mi utunk elég tiszta-e? Gyermeünk a mi utunkról indul. Ha mi nem jártunk elég tiszta úton, gyermekünk sem járhat máson. Érzed-e szülői felelősségedet?

Számunkra a tiszta életút megőrzésének titka: meg kell tartani Isten beszédét. Törvényében kell élni. Ez nem más, mint megalapozása a valláserkölcsi személyiségnek. Akinek szent Isten beszéde, az tudja, hogy melyik a tiszta út, s azt választja mindig, bárhova vesse az élet szele. Ámen.

JAKAB DÉNES

ISTENORSZÁGA TIBENNETEK VAN

Lk 17,21

Érdekes egy pillantást vetni arra, hogy mi van egy emberben. Az ember csontváza 206 csontból áll. A gernicvelőből 31 idegpár indul ki a test különböző részébe. A szíven átlagban óránként 300 liter vér folyik át és egy köbmilliméter vér átlag 5 millió vörös és 6—8 ezer fehér vérsejtet foglal magában.

Mennyi mindent takar egy elegáns ruha vagy egy kopott öltöny! Mennyi érzés, mennyi gondolat, hányféle akarat rejlik egy kellemes vagy kevésbé tetszetős arc mögött! Sokszor egy futó pillantás is elég, hogy a lélek mélyére lássunk, máskor egy életet élünk le egymás mellett, s mégsem tudjuk egymást teljesen kiismerni soha.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy Jézus ismerte az emberi lélek sokrétű mivoltát. Ha nem is olyan pontosan, mint ma ismerjük, de ismerte a test felépítését, és ennek az ismeretnek a tudatában mondta el: „Istenországa tibennetek van.”

Csontjaitok, idegszálaitok, véretek, érzelmek, gondolatotok, akaratotok végtelen változásai mellett, között van valami, amit nem lehet megfogni, nem lehet megmérni, nem lehet lerajzolni, nem lehet letagadni... a sok-sok minden mellett ott van bennetek Istenországa.

Bennünk van mint kovász, mint mustármag, mint elrejtett kincs, mint földbe vetett tiszta búzamag, mint kezünkbe adott talentum, mint konkoly között a búza.

Egy nagy álm, egy megszentelt vágy, egy égisérvő terv a mi birtokunk. Istenországa letéteményesei, hordozói vagyunk. Bennünk van a feltétel, a lehetőség.

Gondoljunk mindig erre, s ha elfelejtjük, jusson újra eszünkbe, döbbenjünk rá a nagy lehetőségre, s mérjük fel az égisérvő tervből ránk néző feladatokat. Ámen.

A házasságtörő nő történetét általában úgy tartjuk nyilván, mintha pusztán annak a gondolatnak kifejezője volna, melyet Jézus így fogalmazott meg: „Vesd ki előbb a gerendát a te szemedből és akkor gondoldj arra, hogy kivessed a szálkát a te atyádfiának szeméből” (Mt 7,5).

Figyeljük csak meg, hogy az egész történeten a szégyen érzése vonul végig.

A bűnben talált asszony szégyelli botlását, a farizeusokat megszegyeníti Jézus felelete: „aki közületek nem bűnös, az vesse rá először a követ”. De a farizeusok is azért viszik Jézushoz az asszonyt, hogy törbe csalják és megszegyenítsék.

Az asszony szégyenérzete fokozódik akkor, mikor az általa is megcsodált erkölcsi nagyság, Jézus előtt áll. A farizeusok szégyenteljes kudarca után csak ketten maradnak a találkozás színhelyén: Jézus és az asszony. S lám Jézus is lehajtja fejét. Mintha a porba író ember is szégyellne valamit. Talán azt, hogy az emberek között van házasságtörés, vannak jogtalan vádlók s paráznák és képmutatók.

Szégyen... milyen különös, sokfelé mutató szó. Túlzásba menő szerénység, csökkent önértékelés, vétkes nagy tévedések, mulasztások, sok-sok emberi gyarlóság fölötti fájdalom (a tékozló fiú szégyelli még önmaga előtt is, hogy a disznók eledelét eszi, és innen, a szégyenből indul el a megtérés folyamata), emberi büszkeség, mely azt is szégyelli, amit nem volna szabad (lásd a gögös gyermeket, ki egyszerű öreg szüleit szégyelli).

Sokan szégyellik megvallani hitüket. Pál apostol mondja: én nem szégyellem az evangéliumot.

Ha megmondanád, mit szégyellsz, meg tudnám mondani, ki vagy. Tekints a porba író emberfiára, s tanulj most is tőle. Ámen.

A SZOROS KAPU ÉS KESKENY ÚT

Mt 7,13—14

Valahányszor kezembe veszem a Bibliát, mindig Jézus arcát keresem. Különös, de akiről meg van írva, hogy tegnap és ma ugyanaz, az örök Mestert mindig másképpen látom.

Néha a jászolbölcső ártatlan gyermeke, máskor a korbácsot suhogtató igazságszolgáltatás. Néha úgy áll előttem, mint a megtestestült bátorság (a tengeren), máskor a megtestestült örökkévalóság (az ég és a föld elmúlnak).

Amikor ezeket a mondatokat olvasom, úgy képzelem őt, mint a lélek bonyolult forgalmú világának bölcs irányítóját.

Jézus ott áll az élet keresztutain, és kezével, szavával, határozott utasításaival irányít mindenkit, aki meghallgatja őt.

Dúsgazdagok és éhező koldusok, szentek és gonosztevők haladnak el előtte, alázatosak lesik mozdulatát, és cinikusok kacagják. Ő pedig mindenkit türelemmel a biztonságos útra irányít, mikor ezt mondja: „Menjetek be a szoros kapun.”

De mintha különös lenne: az út (élet) nehezebbik felét ajánlja. Gyanakodva hangzik a kérdés: vajon miért? Miért nem a könnyebbet ajánlja?

Emberi gyarlóságunk jellegetessége, hogy mindig a dolog könnyebbet keressük. A megerőltetéstől, a töprengéstől mindenki menekül. Inkább a lejtőt, mintsem a magasba vivő keskeny meredeket. A lejtőn aztán nem lehet megállni.

Az élet értékei nem hullnak ingyen ölünkbe. A gyomot nem kell ültetni, kapálni. Az aranyat és az igazgyöngyöt csak fáradsággal, türelemmel, kockázattal lehet felszínre hozni.

Tekintsünk a Hegyi beszédet hirdető, örök értékek felé terelő Messterre, járjunk az élet útján. Ámen.

„TIÉD AZ ORSZÁG ÉS A HATALOM“

Mt 6,13/b

„Eljön a hajnal, ha nem is kukorékol a kakas“ — mondja egyik közmondás. Amikor először hallottam ezt, rögtön arra gondoltam, hogy mi emberek milyen nagyra tartjuk hozzájárulásunkat a világhoz, az élethez. Erőnkhez mértén nagy is. De amit az Isten tehet és tesz, amellet a miénk csak porszemnyi.

A gyermeknek nagy dolog, amikor oda jut, hogy kezével önállóan megfogja az eledelt és szájához viszi, s eszik belőle. Te azonban tudod, hogy a te munkád ennél mennyivel nagyobb.

Elveted a magot, de nem állhatsz mindenik kalász tövénél, s ha ott állnál is, legfennebb egy-két kártevőtől megvédenéd, de a növekedés östörvényét Isten helyezte a rögök közé.

Eljön a tavasz, ha te nem is vagy jelen. Az élet, a világfolyamat nem áll meg nélküled.

Amikor ezt elmondom, akkor nem az embert kicsinyelem, de az Istent magasztalom úgy, ahogy Jézus tette az Uri imában. Ámen.

A VALLÁSOS KÖZÖSSÉG

Mt 18,20

A vallásos lélek sugallatára alakult az első vallásos közösség. A vallásos kebel nagyon korán melengette a közösségi gondolatot. Jézus az ideális közösség gondolatát fektette le a nyájról és a pásztorról alkotott tanításával.

Hogy milyen nagy szerepet tulajdonított a közösségnek, azt a felolvasott bibliai vers igazolja.

A régiek által használt eklézsia szó görög eredetű, és gyülekezést, összejövetelt jelent. Az Újszövetségben az eklézsia szó magában foglalta a keresztények összességét, azt a lelki közösséget, melynek tagjai hittek Istenország eljövételében.

Vallás nincs közösség nélkül. Hited ugyan lehet egymagadban is. E hit a közösségben lesz vallássá. Vallásról csak a hit megvallásával

kapcsolatosan beszélhetünk. Ehhez legkevesebb két vagy három ember kell. A hitet cselekedetek által lehet élővé tenni. A cselekedetek is a közösség keretei között nyernek kibontakozási lehetőséget. Eszerint téves minden olyan vélekedés, mely azt mondja: én vallásos vagyok, otthon mindig imádkozom, sőt a rádióból meghallgatom az istentiszteletet. Nem elég! A hitet láthatóan, külsőleg is ki kell fejezni, hogy látható legyen, a hitet közösségben kell gyakorolni, hogy lássák; templomlátogatással, jelenléteddel vallod meg hitedet. Ott a közösségben énekelsz a „hívek seregében“, ott a közösségben mondd az imát. A közösség hite által erősödik hited, nő lelkesedésed, a közösség örömeiben olvad el egyéni bánatod, a közösség céljába kapcsolod be egyéni életed célját, a közösség ünnepi érzése oszlatja el benned a hétköznapi szürke gondjait. Így lehet jelen Jézus is a gyülekezetben.

Az egyházközségben végzett közös munka nemcsak azért jó, mert anyagi támogatás erejével hat. Van ennél az értéknél egy nemesebb vonása. A közösségi munkában éled, gyakorolod az egymásért való élés egyik formáját. A közösségi munkában kovácsolódik össze az ember, és megérzi azt, hogy az egy cél érdekében végzett munka, hullatott veríték összekapcsol.

Jézus sír Jeruzsálem felett. Hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat és leányaidat. Nem sikerült. Harangjaink is sírnak, sokszor sírnak, Jézus bánatát sírják, mikor nem tudják összegyűjteni az embereket. Mikor van gyülekezet, a harangok örömet hirdetnek, s ha ketten-hárman itt vagyunk, egy akarattal Ő is ott volt közöttünk. Ámen.

ÖNBECSÜLES

Gal 6,3—4

„Nincs borzasztóbb érzés, mint mikor az ember önmagát bensőleg nem tudja becsülni.“ Ha elveszti az ember az önbecsülés reményét, saját lelkiismerete foglya lesz.

Az önbecsülés az önvizsgálat eredménye. Általában a rólunk alkotott véleményeket megismerjük. Ennél még fontosabb az, hogy mi magunkat mire értékeljük.

Az önvizsgálat azonban csak akkor állja meg helyét Isten előtt, ha az szigorú. Másképpen önmagunkat csapjuk be.

A tékozló fiú helyesen értékelte magát, mert volt ideje párhuzamot vonni kétféle élete között. Atyám, vétkeztem . . .

„Édesanyám lelkem sirasson meg engem“ (Ady)

Az önismeret és értékelés hangját meghatóan tárja elénk Pál apostol a Korintusbeliekhez frott II. levél 24—30. verseiben.

A legnagyobb megnyugtató erő a tiszta lelkiismeret szava. Az önbecsülés nem önámítás. Vigyázzunk, nehogy többre nézzük magunkat, mint amilyenek vagyunk. A megelégedés utolsó mentsvára az igazságos önbecsülés eredménye. Ámen.

Egyházi Képviselő Tanács

Július 14-én tartotta az E. K. Tanács II. negyedévi ülését dr. Kovács Lajos püspök és dr. Barabássy László főgondnok elnöklete alatt. E. K. Tanács elismeréssel vette tudomásul dr. Kovács Lajos püspök jelentését ápr. 16. és máj 14. napjain az Egyesült Államok-beli unitárius univerzalista egyházközségeken végzett látogatásáról és a Meadville Lombard Teológiai Intézettől kapott díszdoktori címmel való kitüntetéséről.

E. K. Tanács a márc. 4-i földrengés okozta templom-rongálódások helyreállítása érdekében segílyt utalt ki a nagyajtai, fogarasi és szentivánlaborfalvi egyházközségeknél. A további segílyezés anyagi alapjainak biztosítása érdekében adakozásra hívta fel a földrengés által nem érintett egyházközségeket. Egyben intézkedett, hogy az egyházi központ technikai osztálya díjtalanul készítse el valamennyi földrengés által megrongált épület javítási dokumentációját.

E. K. Tanács a továbbiakban tárgyalta a különböző szakbizottságok jegyzőkönyveit, folyó egyházi ügyeket s ezekkel kapcsolatban intézkedéseket hozott.

Az E. K. Tanács november 3-án tartotta III. évnegyedi ülését. Tárgysorozatának fontosabb adminisztratív kérdései voltak az elnöki-leg elintéztett ügyekről szóló jelentés, a különböző szakbizottságok jegyzőkönyveinek ismertetése, a lelkészképzéssel kapcsolatos ügyek, az egyházkörök közgyűléseinek jegyzőkönyvei, az istentiszteletek és szertartások egységesítése, az olthévízi egyházközséghez tartozó Köhalom—Köhalom-állomás—Homoródi leányegyházközségeknél önálló egyházközségé váló alakulása tárgyában hozott határozatok. Tudomásul vette az 1977. júl. 21—24. napjain Kolozsvár—Napocán tartott IARF teol. konferenciájáról szóló jelentést, örömmel állapítva meg, hogy a konferencia minden szempontból eredményes volt, hozzájárult Egyházunk tekintélyének növeléséhez belföldi és külföldi viszonylatban egyaránt.

A fontosabb gazdasági és jogi ügyek között szerepeltek a Kölcsönös Segélyező Pénztár, valamint a temetők szabályzatai, az egyéni javadalmazási adó eltörlése és az új javadalmazási rendszer bevezetése, az egyházi központ, a Nyugdíj- és Segélypénztár, az egyházkörök és egyházközségeknél 1977. évi pénzügyi terveinek félévi megvalósításai, valamint a belső pénzügyi ellenőrzéssel kapcsolatos ügyek.